

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

**Opgave 2 De ontwikkeling van tafelmanieren als voorbeeld van het civilisatieproces**

**5 maximumscore 2**

een juist antwoord bevat:

een beschrijving van de ontwikkeling van tafelmanieren met behulp van het kernconcept institutionalisering

voorbeeld van een juist antwoord:

De ontwikkeling van tafelmanieren houdt in dat er **regels ontstonden** over de wijze waarop men **zich aan tafel moest gedragen, standaard-gedragspatronen** dus. Deze **patronen reguleren het gedrag van mensen en hun onderlinge relaties rond** een bepaald facet van het sociale leven, in dit geval het gedrag van mensen aan tafel.

(Institutionalisering is het proces waarbij een complex van regels ontstaat, weergegeven in standaardgedragspatronen, dat het gedrag van mensen en hun onderlinge relaties rond een bepaald facet van het sociale leven reguleert.)

*Opmerking*

*Wanneer alleen een juiste definitie van institutionalisering wordt genoemd dan 1 scorepunt toekennen.*

**6 maximumscore 5**

een juist antwoord bevat:

- **a.** de oorzaak van het civilisatieproces: toenemende afhankelijkheid 1
- **b.** twee kenmerken van het civilisatieproces met verwijzing naar een voorbeeld uit tekst 2 (per kenmerk met verwijzing 1 scorepunt) 2
- **c.** gevolg van het civilisatieproces voor de wijze van socialisatie 2

voorbeeld van een juist antwoord:

**a.**

- In de loop der eeuwen ontstonden netwerken tussen mensen waarin ze steeds meer van elkaar **afhankelijk** werden (interdependentie) 1

**b.**

- Doordat mensen steeds meer van elkaar afhankelijk werden, hielden **mensen in toenemende mate rekening met elkaar** (dwang)  
Voorbeeld uit tekst 2: de normen over het gebruik van een mes bij het eten (r. 14-19) 1

- Mensen gingen hun **driften steeds meer onder controle houden.**

**Zelfbeheersing/zelfdwang werd steeds meer de norm.**

Voorbeeld uit tekst 2: advies om niet als varkens op het eten te storten (r. 23-25) of advies over snuiven of neus snuiten (r. 31-36) 1

**c.**

- In de moderne samenleving worden (door allerlei sociale controle-mechanismen) **meer verfijnde gedragsregels** (zoals moderne tafelmanieren) **aangeleerd**. Bovendien wordt **verwacht dat mensen deze gedragsregels uit zichzelf toepassen/internaliseren** (zelfbeheersing) 2